УДК 378.015.31.046-021.68-051:159.923

Світлана Павлівна ЯЛАНСЬКА,
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної, вікової та практичної психології
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка;
ORCID: http://orcid.org/0000-0003-3289-5331

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ АСПІРАНТІВ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ УЧІННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

Для ефективної реалізації професійної, дослідницько-експериментальної роботи психолога необхідні ґрунтовні компетентності з психології учіння та розвитку людини. На сьогодні досить важливим у підготовці аспірантів спеціальності «053 Психологія» є знання про теоретико-методологічні основи учіння та розвитку людини, історіографію, динаміку розвитку людини; вміння визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людини з її діяльністю, навчально-виховними впливами, врахування цього у практичному вимірі.

Ключові слова: психологія учіння, розвиток людини, діяльність, індивідуально-дослідна робота, аспірант, психолог.

В умовах сучасних суспільних трансформацій фахівець-психолог має ґрунтовно володіти знаннями щодо теоретико-методологічних основ учіння та розвитку людини, особливостей діяльності особистості, що спрямована на саморозвиток, має глибоко розуміти особливості змін людини в часі та пов'язані з цим явища і трансформації життєвого середовища.

Є значна кількість досліджень науковців присвячених проблемам психології розвитку, учіння людини. Так, наприклад, Г. Крайг, Д. Бокум [1] розглядають розвиток як взаємовплив багатьох чинників: біологічних, соціокультурних, власне психологічних, що дозволяє реалізувати комплексний підхід до аналізу розвитку людини на кожній з його стадій і виявити основні закономірності становлення людини як індивіда, особистості і суб'єкта діяльності. На кожній із стадій описуються особливості фізичного, когнітивного, емоційного, психосоціального розвитку.

С. Д. Максименко звертає увагу на те, що процес навчання пронизує все існування людини. Автор зазначає: «В ньому

© Яланська С. П., 2018

з'єднуються біологічна і соціальна складові нужди. Існуючи в онтогенезі, сенситивні періоди є тими вузлами, де здійснюються кроки розвитку: привласнені соціальні засоби змінюють морфофізіологію людини, а зміни в організмі, в свою чергу, спрямовують процес навчання…» [2, с. 570].

Тож у процесі вивчення курсу «Психологія учіння та розвитку людини» є можливість розглянути різні підходи до розуміння існування, розвитку, саморозвитку людини. Зміст дисципліни включає такі питання: учіння та розвиток людини: мультипарадигмальний підхід; поняття учіння та розвитку: психологічний зміст; історіографія людського розвитку; теорії розвитку екзогенного та ендогенного напряму; поняття розвитку у психоаналізі; когнітивний напрям у психології розвитку; культурно-історичний напрям у психології розвитку; загальнопсихологічні теорії навчання та виховання; джерела активності людини; психологічні умови формування вміння вчитися; людина: перспективи розвитку і життєвий шлях.

Причинно-наслідкові зв'язки розвитку людини з її творчою діяльністю розкрито у змісті авторського навчального посібника «Психологія творчості», рекомендованого Міністерством освіти і науки України (лист № 1/11-7542 від 20.05.2014) [3].

Важливою складовою опанування курсу «Психологія учіння та розвитку людини» є виконання аспірантами індивідуально-дослідного завдання у вигляді творчого звіту (обсяг не регламентується). Його метою є глибокий самостійний аналіз обраної проблеми. Представлений такими складовими: вступна частина (розкривається актуальність дослідження); теоретична частина (здійснюється теоретичний аналіз проблеми); практична частина (здійснюється анкетування: визначається ставлення фахівців, студентів, та/або інших осіб до змісту та шляхів вирішення тієї чи іншої проблеми, обізнаність про її особливості, тощо. Результати дослідження оформляються графічно з обґрунтуванням); висновки та рекомендації (розкриваються отримані результати дослідження, пропонуються власні рекомендації щодо розв'язання проблеми); список використаних джерел; додатки (додаються бланки заповнених анкет).

Наприклад, аспіранти-психологи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка виконують

творчі звіти на теми «Самоактуалізація в контексті життєвого шляху людини», «Генотипово-середовищне співвідношення в індивідуальному розвитку людини», «Психологічні особливості формування компетентностей особистості в умовах освітнього середовища», та ін.

По завершенню вивчення курсу аспіранти мають вміти: аналізувати специфіку взаємозв'язку учіння та розвитку людини; інтерпретувати внесок вітчизняних і зарубіжних учених у розуміння учіння та розвитку людини, останні досягнення психологічної науки для використання під час виконання наукового дослідження та у професійній діяльності; інтегрувати основні чинники, що впливають на розвиток людини та враховувати це у практичній площині.

Таким чином, навчальний курс «Психологія учіння та розвитку людини» сприяє формуванню теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, необхідних для розв'язання питань професійної, наукової діяльності психолога, оволодіння методологією з основ учіння та розвитку людини.

Список бібліографічних посилань

1. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. 9-е изд. СПб. : Питер, 2005. 940 с.

2. Максименко С. Д. Психологія учіння людини: генетико-моделюючий підхід : монографія. Київ : Слово, 2013. 592 с.

3. Яланська С. П. Психологія творчості : навч. посіб. Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2014. 180 с.

Одержано 02.03.2018

Для эффективной реализации профессиональной, опытно-экспериментальной работы психолога необходимые основательные компетентности по психологии учения и развития человека. На сегодня достаточно важными в подготовке аспирантов специальности «053 Психология» являются знания о теоретико-методологических основах учения и развития человека, историографии, динамике развития человека; умении определять причинно-следственные связи развития человека с его деятельностью, учебно-воспитательными воздействиями, учета этого в практическом измерении.

Ключевые слова: психология учения, развитие человека, деятельность, индивидуально-исследовательская работа, аспирант, психолог.